

ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६१

१ संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ, परिभाषा र उद्देश्यहरू :

१.१ प्रस्तावना :

आफ्नो योग्यता, अनुभव, ज्ञान र सीपको प्रयोगद्वारा राज्यका निमित्त आफ्नो जीवनको महत्वपूर्ण उर्जा खर्च गरिरहेका ज्येष्ठ नागरिकहरूको जीवन सहज, सुरक्षित, सम्मानित एवं सुनिश्चित गर्दै समाजिक न्यायको प्रत्यायुक्ति प्रदान गर्ने उद्देश्य रहेको छ। ज्येष्ठ नागरिक नीति तथा कार्यनीति २०५८ एवं दशौं योजनाका लक्षित उद्देश्यहरू प्राप्तिका लागि व्यवस्थित, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउन श्री ५ को सरकारले यो निर्देशिका बनाएको छ।

१.२ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

१.२.१ यो निर्देशिकाको नाम “ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०६१” (यसपछि निर्देशिका भनिने) रहनेछ।

१.२.२ यो निर्देशिका श्री ५ को सरकारबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुने छ।

१.३ परिभाषा :

यो निर्देशिकाको प्रयोजनको लागि:

१.३.१ “ज्येष्ठ नागरिक” भन्नाले ६५ वर्ष र सो भन्दा माथिका नेपाली सम्भन्नु पर्दछ।

१.३.२ “कार्यक्रम” भन्नाले ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार सेवा कार्यक्रम सम्भन्नु पर्दछ।

१.३.३ “कोष” भन्नाले ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार सेवा सम्भन्नु पर्दछ।

१.३.४ “मन्त्रालय” भन्नाले महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय सम्भन्नु पर्दछ।

१.३.५ “विभाग” भन्नाले महिला विकास विभागलाई सम्भन्नु पर्दछ।

१.३.६ “कार्यालय” भन्नाले महिला विकास कार्यालयलाई सम्भन्नुपर्दछ।

१.३.७ “समिति” भन्नाले कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति सम्भन्नु पर्दछ।

१.३.८ “स्थानीय स्वास्थ्य केन्द्र” भन्नाले आयुर्वेद औषधालय, स्वास्थ्य चौकी, स्वास्थ्य केन्द्र, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र अस्पतालहरू सम्भन्नु पर्दछ।

१.४ उद्देश्यहरू :

कार्यक्रमका उद्देश्यहरू देहाय बमोजिम रहेछन् :

१.४.१ शीघ्र स्वास्थ्योपचार हुन जरुरी भएका तर आर्थिक स्थिति कमजोर भएका, शारीरिक अवस्थाले टाढा जान नसक्ने र स्थानीय स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा उपचार हुन सक्ने ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन आर्थिक सहयोग गर्ने।

१.४.२ आवश्यकीय हेरचाह नपाएका, परित्यक्त रुपमा जीवनयापन गरिरहेका र कठिन स्वास्थ्य स्थितिबाट गुज्रएका असहाय/अस्वस्थ ज्येष्ठ नागरिकहरूका लागि स्वास्थ्योपचार कार्यक्रम, स्वास्थ्य परीक्षण सेवा सञ्चालन गर्ने।

२ कार्यक्रमको सञ्चालन र संगठनात्मक व्यवस्था

२.१ कार्यक्रमको सञ्चालन :

ज्येष्ठ नागरिकसम्बन्धी नीति तथा योजना अनुरूप मन्त्रालयले जिल्लाहरूको छनौट गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निर्णय गर्नेछ।

२.२ संगठनात्मक व्यवस्था :

२.२.१ केन्द्रिय निर्देशन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

२.२.१.१ प्रभावकारी एवं समन्वयात्मक ढङ्गले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि देहायबमोजिम एक केन्द्रीय दिशान समिति गठन हुनेछ ।

क) सचिव, महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालय संयोजक	
ख) प्रतिनिधि (रा.प.प्रथम श्रेणी), स्थानीय विकास मन्त्रालय	सदस्य
ग) प्रतिनिधि (रा.प.प्रथम श्रेणी वा सो सरह), स्वास्थ्य मन्त्रालय	सदस्य
घ) प्रतिनिधि (रा.प.प्रथम श्रेणी), गृह मन्त्रालय	सदस्य
ङ) महानिर्देशक, महिला विकास विभाग	सदस्य
च) प्रतिनिधि, गैरसरकारी संस्था राष्ट्रिय महासंघ	सदस्य
छ) सहसचिव (महिला, समाज कल्याण तथा बाल महिला, बालबालिका विकास महाशाखा) तथा समाज कल्याण मन्त्रालय	सदस्यसचिव

२.२.१.२ केन्द्रीय निर्देशन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :

- क) ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार सेवासम्बन्धी जीति निर्माण तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।
- ख) कार्यक्रम कार्यान्वयनसम्बन्धी समन्वय गर्ने र फुकाउन आवश्यक निर्देशन दिने ।
- ग) कार्यक्रमको समीक्षा/मूल्याङ्कन गर्ने
- घ) कार्यक्रमसम्बन्धी अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२.२.१.३ बैठक कार्य विधि केन्द्रीय निर्देशन बमोजिम हुनेछ ।

२.२.१.४ माथि २.३ च बमोजिमका प्रतिनिधिको कार्यकाल तीन वर्षको हुनेछ । यस्ता प्रतिनिधिको मनोनयन मन्त्रालयले गर्नेछ ।

२.२.२ कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार :

२.२.२.१ कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि कार्यक्रम सञ्चालन हुने हरेक जिल्लामा देहायबमोजिम कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति गठन हुनेछ :

क) प्रमुख जिल्ला अधिकारी	संयोजक
ख) स्थानीय विकास अधिकारी	सदस्य
ग) स्थानीय जिल्ला अस्पताल प्रमुख	सदस्य
घ) जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख	सदस्य
ङ) ज्येष्ठ नागरिकसम्बन्धी कार्य गर्ने वा सो नभए स्थानीय अन्य गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि एक जना	सदस्य
च) महिला विकास अधिकृत	

२.२.२.२ समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

- क) कार्यक्रम बारे प्रचार प्रसार गर्ने ।
- ख) स्वास्थ्योपचार सेवाका लागि प्राप्त हुने निवेदनहरुको टानविन गरी अन्तिम निर्णय गर्ने ।
- ग) कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने ।
- घ) कोषको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने ।

२.२.२.३ बैठकको कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२.२.२.४ माथि २.२.२.१ ड बमोजिमका प्रतिनिधिको मनोनयन संयोजकले गर्नेछन् र निजको कार्यकाल तीन वर्षको हुनेछ ।

३ कोष स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन

३.१ कोषको स्थापना :

कार्यक्रम लागु भएका जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार कोषको स्थापना गरिनेछ र कोषमा देहायबमोजिमका रकमहरु रहनेछन् :

३.१.१ मन्त्रालयबाट वार्षिक रूपमा कार्यालयमार्फत प्राप्त हुने अनुदान ।

३.१.२ जिल्ला विकास समितिबाट प्राप्त हुने अनुदान ।

३.१.३ अन्य दातृसंस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त हुने रकम ।

३.२ कोषको सञ्चालन :

कोषको आफ्नो छुट्टै खाता हुनेछ, समितिले निर्णय गरेको स्थानीय बैंकमा खोलिएको यो खाताको सञ्चालन समितिका संयोजक र सदस्य सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ । कोषको लेखा पालनसम्बन्धी अन्य सम्पूर्ण व्यवस्था श्री ५ को सरकारको लेखा प्रणाली अनुरूप हुनेछ ।

३.३ कोषको स्थिति सार्वजनिक गर्ने :

समितिले कार्यक्रम प्रगति र कोषको अद्यावधिक स्थितिसम्बन्धी विवरण हरेक ६ महिनामा सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ । वैदेशिक सहयोग लिनु पर्दा श्री ५को सरकारको स्वीकृत लिनु पर्नेछ ।

३.४ कोषको लेखापरीक्षण :

कोषको लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षक वा महालेखा परीक्षकले तोकेको लेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।

४ कार्यक्रमबाट सेवा प्राप्त गर्ने प्रक्रिया, आधार र सीमा

४.१ निवेदन दिनुपर्ने :

कार्यक्रमबाट सेवाप्राप्त गर्न चाहने असहाय, विपन्न आर्थिक अवस्था भएका ज्येष्ठ नागरिकले अनुसूची १ को ढाँचामा कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ । यस्तो निवेदनसाथ ज्येष्ठ नागरिकले स्थानीय निकाय (गा.वि.स/न.पा.) बाट आर्थिक स्थिति कमजोर भनी प्रमाणित गरिदिएको सिफारिस र स्थानीय स्वास्थ्य केन्द्रले दिएको रोग पहिचान तथा निर्धारित उपचारको विवरण भएको कागजात समावेस गर्नुपर्नेछ ।

४.२ सेवा उपलब्ध गराउने :

बुँदा ४.१ बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि समितिले प्राप्त निवेदन माथि छानबिन गरी कोषबाट उपचारका लागि रकम उपलब्ध गराउने निर्णय अनुसूची २ मा उल्लेखित ढाँचा अनुसार गर्नेछ ।

४.३ स्वास्थ्योपचार रकमको सीमा :

सेवा प्राप्त गर्ने ज्येष्ठ नागरिकलाई एक पटकमा बढीमा रु २०००। को परिधिभित्र रही उपचार रकम/सेवा उपलब्ध हुन सक्नेछ । तर, जिल्लामा साहित्य, कला, संस्कृति तथा समाज सेवा जस्ता विभिन्न क्षेत्रमा उल्लेदनीय योगदान गरेका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका ज्येष्ठ नागरिकलाई गम्भीर प्रकृतिको रोग लागेको देखिएमा योगदानप्रति विश्वस्त बढीमा ५ हजारसम्मको परिधिभित्र रही स्वास्थ्योपचार सेवा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

४.४ अग्रिम पेस्की वा सोधभर्ना दुवै हुनसक्ने :

समितिले दफा ४.२ मा उल्लेख भएअनुरूप उपचार सेवा उपलब्ध गराउने निर्णय गरेपछि उपचार गराउने स्वास्थ्य निकायमा उपचार व्यवस्था गर्न र सो बापत समितिबाट रकम भुक्तानीको प्रत्याभुति हुने व्यहोराको जानकारी अनुसूची ३ अनुरूप पठाउनेछ र उपचार भएको जानकारीसहित विल प्राप्त भएपछि सोध भर्ना गर्न सक्नेछ । विशेष परिस्थिति परी अग्रिम पेस्की दिनुपर्ने समितिलाई लगेमा समितिले अग्रिम पेस्की दिई उपचार भएको जानकारी प्राप्त भएपछि कार्य फछौट भएको अभिलेखमा जनाउन समेत सक्नेछ । अग्रिम पेस्की वा सोधभर्ना उपलब्ध गराउने ढाँचा अनुसूची ४ अनुरूप हुनेछ ।

४.५ कार्यक्रम सेवाको सीमा :

एक जना ज्येष्ठ नागरिकले एक आर्थिक वर्षमा बढीमा २ पटक सम्ममात्र कार्यक्रमबाट यो सेवा प्राप्त गर्न सक्नेछन् । एक आर्थिक वर्षको उपचार खर्च अर्को आर्थिक वर्षमा लिन पाइने छैन । तर नियमित उपचार गर्नुपर्ने गर्नु पर्ने प्रकृतिको ज्येष्ठ नागरिकले सो व्यहोरा स्वास्थ्य केन्द्र प्रमुखबाट प्रमाणित भएको अवस्थामा प्राप्त गर्ने कुल उपचार रकमको सीमा ननाच्ने गरी २ पटक भन्दा बढी पनि यो सेवा प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

५ पारिश्रमिक तथा व्यवस्थापन खर्चसम्बन्धी व्यवस्था

५.१ पारिश्रमिक :

केन्द्रीय निर्देशन समितिका संयोजकले रु २५०। र सदस्यले रु २००। तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिका संयोजकले रु २०० र सदस्यले रु १५०। प्रति बैठक भत्ता पाउनेछन् ।

५.२ बैठक सीमा :

केन्द्रीय निर्देशन समितिको बैठक वर्षमा बढीमा ६ पटक तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको वर्षमा बढीमा १२ पटकसम्म हुनेछ ।

५.३ व्यवस्थापन खर्चको सीमा :

५.३.१ समिति तथा कोषको व्यवस्थापन खर्च एक आर्थिक वर्षमा एकमुष्ट रु ५०००। तथा चिया तथा मसलन्द खर्चप्रति बैठक रु २००। भन्दा बढी हुने छैन ।

५.३.२ समिति तथा कोषको सम्पूर्ण व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने एक जना सहायक कर्मचारीले मासिक रु २००। कोषबाट अतिरिक्त पारिश्रमिक प्राप्त गर्नेछन् ।

५.३.३ कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक अनुदान बजेट तथा निर्देशनसहितको अख्तियारी हरेक आर्थिक वर्षमा मन्त्रालयले विभागलाई उपलब्ध गराउने छ र विभागले अनुदान बजेट तथा निर्देशिकाको अधीनमा रही कार्यक्रम सञ्चालनका लागि जिल्ला कोषमा रहने गरी आवश्यक बजेट कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनेछ ।

६ विविध

६.१ अस्थायी बसोबास गरेकालाई पनि सेवा उपलब्ध हुनसक्ने :

कार्यक्रम सञ्चालन भएको जिल्लामा अस्थायी बसोबास गरिरहेका ज्येष्ठ नागरिकले पनि कार्यक्रमबाट सेवा प्राप्त गर्न सक्नेछन् , तर यसरी सेवा प्राप्त गरिसकेपछि कार्यालयले सेवासम्बन्धी विवरण निजको स्थायी ठेगाना भएको कार्यालयमा पठाउनुपर्नेछ ।

६.२ अनुगमन गर्ने :

कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्यांकन मन्त्रालय र विभागले गर्नेछन् ।

६.३ निर्देशिका दिने अधिकार

कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक निर्देशन समिति, मन्त्रालय र विभागमा सुरक्षित रहनेछ र यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु स्थानीय समिति र कार्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

६.४ सचिवालयको काम गर्नु पर्ने

केन्द्रीय निर्देशन समितिको सचिवालयको कार्य मन्त्रालय र समितिको सचिवालयको कार्य कार्यालयले गर्नेछ ।

६.५ अभिलेख राख्नुपर्ने

कार्यक्रमको कार्यान्वयन स्थितिसम्बन्धी अभिलेख कार्यालयले अनुसूची-५ र विभागले अनुसूची-६ बमोजिम राख्नुपर्नेछ ।

६.६ प्रतिवेदन गर्नुपर्ने

६.६.१ कार्यालयले अनुसूची-७ बमोजिम चौमासिक रूपमा अवधि सकिएपछिको महिनाको ७ गतेभित्र वार्षिक रूपमा समेत विभागमा कार्यक्रमको कार्यान्वयन प्रगतिबारे प्रतिवेदन पेस गर्नुपर्नेछ ।

६.६.२ विभागले कार्यक्रम प्रगतिबारे अनुसूची-८ बमोजिम मन्त्रालयमा चौमासिक तथा वार्षिक रूपमा प्रतिवेदन गर्नुपर्नेछ ।

६.७ बाधा अडकाउ फुकाउने तथा व्याख्या गर्ने अधिकार

कार्यक्रम कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अडकाउ परेमा सो फुकाउने, निर्देशिकाको व्याख्या गर्ने अधिकार केन्द्रीय निर्देशन समितिमा रहनेछ ।

६.८ खारेजी र बचाउ

“ज्येष्ठ नागरिक उपचार सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०५८” खारेज गरिएको छ र उक्त निर्देशिकाअन्तर्गत भए गरेका कार्यहरु यसै निर्देशिकाबमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

निर्देशिकाको नं. ४.१ संग सम्बन्धित
(सेवा प्राप्त गर्नका लागि निवेदन)

विषय: उपचार सेवा पाउँ ।

श्रीमान् संयोजकज्यू
ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार सेवा कार्यक्रम
कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति
..... जिल्ला ।

म शारीरिक रूपमा साह्रै अस्वस्थ भै शीघ्र स्वास्थ्य उपचारको आवश्यकता भएको र आफ्नो न्यून आर्थिक स्थितिकोकारणले उपचार खर्च व्यहोर्न नसक्ने हुदा यस जिल्ला स्थित..... अस्पताल/चिकित्सालय/स्वास्थ्य केन्द्रमा उपचारको व्यवस्थाका साथै ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्योपचार खर्चसमेत उपलब्ध गराईदिनु तपसिलको विवरणहरु संलग्न गरी यो निवेदन गरेको/गरेकि छु । उक्त व्यहोरा ठीक साँचो छ, भुट्टा ठहरे कानुन बमोजिम सहला बुझाउँला ।

तपशील

- क) गा.वि.स./न.पा को सिफारिस
ख) नागरिकताको प्रमाणपत्र/मतदाता परिचयपत्र
ग) रोग पहिचान तथा निर्धारित उपचाको विवरण
घ) अन्य कागजात
- निवेदकको नाम : निवेदकको सहि / औठाको छाप:
निवेदकको उमेर : निवेदकको बाबुको नाम:
ठेगाना : गा.वि.स./न.पा को नाम :
वडा नं : ठेगाना :

**ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्येपचार सेवा कार्यक्रम
कार्यान्वयन समिति
(..... जिल्ला)
निर्देशिकाको नं.४.२ संग सम्बन्धित
(उपचार खर्च उपलब्ध गराउने निर्णय)**

आज मिति २०..... गते यस ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको तपशीलका पदाधिकारीहरुको उपस्थितिमा तपशील बमोजिमको निर्णय गरियो ।

तपशील

१. श्री.....	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	संयोजक
२. श्री.....	स्थानीय विकास अधिकारी	सदस्य
३. श्री.....	स्थानीय जिल्ला अस्पताल प्रमुख	सदस्य
४. श्री.....	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख	सदस्य
५. श्री.....	(..... निकायका मनोनीत	सदस्य)
६. श्री.....	महिला विकास अधिकृत	सदस्य सचिव

निर्णय:

यस जिल्ला गा.वि.स/न.पा. वडा नं मा बसोवास गरी आएका वर्ष को श्री लाई यस जिल्ला ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिले मिति..... को बैठकको निर्णयानुसार अस्पताल/चिकित्सालय/स्वास्थ्य केन्द्रमा उपचार गर्नका लागि रु..... । उपलब्ध गराउने ।

ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम
कार्यान्वयन समिति
(..... जिल्ला)
निर्देशिकाको नं ४.४ संग सम्बन्धित
(उपचारको व्यवस्था गरिदिने अनुरोध पत्र)

मिति:

विषय: स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था गरिदिने बारे ।

श्री
अस्पताल/चिकित्सालय/स्वास्थ्य चौकी
..... ।

उपरोक्त विषयमा यस जिल्ला गा.वि.स/न.पा. वडा नं. मा बसोबास गरी आएका वर्ष को श्री लाई त्यस अस्पताल/चिकित्सालय/स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य उपचार गर्नका लागि उपचार खर्च उपलब्ध गराउने गरी ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको निर्णयानुसार यो पत्र लेखिएको छ ।

अतः निजलाई आवश्यक स्वास्थ्य परीक्षण र उपचार गरिदिनुहुन अनुरोध गर्दै सो उपचार खर्चबापत यस समितिबाट एक पटकमा अधिकतम रु २०००।- उपचार खर्च भुक्तानी गरिनेहुदा उपचार बापत लागेको खर्चको बिल समितिमा पठाएदिनुहुन अनुरोध गरिएको छ ।

सदस्य सचिव

ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रम
कार्यान्वय समिति
(..... जिल्ला)
निर्देशिकाको नं ४.४ संग सम्बन्धित
(अग्रीम पेशकी/सोधभर्ना उपलब्ध गराउने)

विषय: अग्रीम पेशकी/सोधभर्ना गरिएको ।

श्री

ज्येष्ठ नागरिक स्वस्थोपचार सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको मिति को निर्णयानुसार यस जिल्ला गा.वि.स/न.पा. वडा नं. बस्ने वर्ष का श्री लाई स्वास्थ्य उपचारको निमित्त श्री हस्ते चेक नं. द्वारा रु अक्षरूपी सोधभर्ना/अग्रीम पेशकी प्रदान गरियो । अग्रीम पेशकीबाट निजको उपचार गरी पेशकी फछौटका लागि बिल भर्पाइ पठाइदिनुहुन अनुरोध छ ।